

**UCHWAŁA Nr LXXIII/691/2024
RADY GMINY BUKOWSKO
z dnia 28 lutego 2024 r.**

**w sprawie przyjęcia Programu Usług Społecznych w Gminie Bukowsko
na lata 2024-2026.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym tj.(Dz. U. z 2023r. poz. 40 ze zm.), w związku z art.4 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz.U. z 2019 r. poz.1818)

Rada Gminy Bukowsko

uchwala, co następuje:

§ 1.

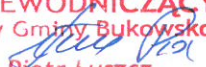
Przyjmuje się Program Usług Społecznych w Gminie Bukowsko na lata 2024 – 2026, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Bukowsko.

§ 3.

Uchwała podlega ogłoszeniu w dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego i wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy Bukowsko

Piotr Łuszcz

***Program Usług Społecznych
w gminie Bukowsko
na lata 2024-2026***

Bukowsko 2024

Spis treści:

Spis treści:	2
Wprowadzenie	3
Definicje	5
Nazwa i cel Programu oraz okres realizacji Programu.	6
Opis problemów i potrzeb uzasadniających realizację Programu.	8
Ocena dotychczasowej działalności Centrum Usług Społecznych w Bukowsku.	15
Zasadność poszerzenia oferty Centrum Usług Społecznych w Bukowsku o dodatkowe usługi.	19
Charakterystyka i przewidywana liczba osób objętych Programem	20
Określenie usług społecznych oferowanych w Programie.	22
Warunki i tryb kwalifikowania osób zainteresowanych do korzystania z usług społecznych określonych w programie	35
Wysokość opłat za usługi społeczne, osoby uprawnione do uzyskania ulg w opłacie za usługi społeczne i wysokość tych ulg w opłacie	37
Sposób dokumentowania spełnienia warunków oraz uprawnień do uzyskania ulg w opłacie	40
Dane osobowe niezbędne do zakwalifikowania osób zainteresowanych do korzystania z usług społecznych określonych w programie	41
Organizacja programu usług społecznych oraz etapy jego realizacji	42
Sposób monitorowania i oceny programu usług społecznych oraz mierniki jego realizacji.	43
Budżet programu oraz źródła jego finansowania	44

Wprowadzenie

Zgodnie z Ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (t.j. Dz. U. 2019, poz. 1818), „rada gminy może przyjąć w drodze uchwały, program usług społecznych, określający usługi społeczne wynikające z potrzeb wspólnoty samorządowej. Opracowanie programu usług społecznych nie jest zatem zadaniem obligatoryjnym, lecz fakultatywnym gminy”. Niezależnie od powyższego zapisu, opracowanie, przyjęcie przez Radę, a następnie wdrożenie Programu jest jednym z ważniejszych i podstawowych etapów budowy lokalnego systemu usług społecznych, który zapewni mieszkańcom gminy Bukowsko pełniejszy dostęp do kompleksowych usług. Program Usług Społecznych w Gminie Bukowsko na lata 2024 – 2026 pozwoli na usprawnienie oferowanych już usług społecznych oraz wprowadzenie innych dotychczas nierealizowanych usług, skierowanych do – zgodnie z zapisami cytowanej już ustawy – osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach czy ogółu mieszkańców. W celu usprawnienia wdrażania zapisów Programu zgodnie z obowiązującymi przepisami, przyznawanie usług społecznych nie wymaga wydawania decyzji administracyjnych. Powszechna dostępność proponowanych usług społecznych realizowana będzie poprzez zapewnienie możliwości skorzystania z danej usługi/usług przez każdego mieszkańca gminy Bukowsko. Stanowi to ważny element w kształtowaniu nowoczesnej polityki społecznej.

Uczestnikiem Programu jest mieszkaniec gminy Bukowsko, bez konieczności spełniania wymogów określonych m.in. w ustawie o pomocy społecznej. Prezentowany Program Usług Społecznych w Gminie Bukowsko na lata 2024 – 2026 ma holistyczny – kompleksowy charakter. Przedstawione w Programie usługi – podzielone zostały na kategorie, które zostały dostosowane do potencjalnych grup odbiorców oraz ich zdiagnozowanych, podczas badań potrzeb. Usługi te świadczone są/będą przed doświadczonych w swym zakresie specjalistów (m.in. terapeuci, pedagodzy, psychologowie, asystenci osób niepełnosprawnych, opiekunowie, rehabilitanci), ale też przez innych członków lokalnej społeczności (mieszkańców) jako np. wolontariat, pomoc sąsiedzka, asystentura.

Opracowanie Programu Usług Społecznych w Gminie Bukowsko na lata 2024 – 2026 zostało poprzedzone Diagnozą Potrzeb i Potencjału Wspólnoty Samorządowej w Zakresie Usług Społecznych w Gminie Bukowsko oraz diagnozą przeprowadzoną na potrzeby opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Bukowsko

do 2030 roku, która wskazała na rzeczywiste potrzeby mieszkańców Gminy Bukowsko. Dokument ten został przedstawiony do konsultacji społecznych, które odbyły się w dniach od 1 grudnia 2023r. do 11 grudnia 2023r.

Ważnym elementem mającym wpływ na istotę tego Programu była przeprowadzona analiza wniosków z monitoringu przebiegu testowania świadczonych usług społecznych w okresie od października 2022 r. do marca 2023 r. Plan Wdrażania Centrum Usług Społecznych w Bukowsku został poddany ewaluacji w celu sprawdzenia stopnia realizacji i efektywności. Analiza ekspercka polegała na:

- badaniach ilościowych (odnoszące się do tzw. twardych danych), czyli liczby osób korzystających z usług społecznych, liczby usług społecznych określonych w katalogu usług, liczby zrealizowanych usług, liczby podmiotów realizujących usługi społeczne, liczby partnerstw związanych z realizacją Programu Usług Społecznych, liczby indywidualnych planów usług społecznych oraz liczby działań wspierających;
- badaniach jakościowych (w tym znaczeniu, że opartych na opiniach uzyskanych w ramach badań z wykorzystaniem indywidualnych wywiadów kwestionariuszowych, a jednocześnie analizowanych w sposób ilościowy – na podstawie pytań zamkniętych – oraz jakościowy – pytania otwarte i półotwarte), czyli poziomu zadowolenia odbiorców usług, opinii na temat terminowości wykonanych usług, kompetencji osób realizujących te usługi, dostępności usług w zakresie odpowiadającym potrzebom mieszkańców oraz czytelności i dostosowania procedur udzielania usług.

Końcowym etapem prowadzonej analizy przebiegu testowania świadczonych usług społecznych było opracowanie wniosków z badań oraz aktualizacja Planu Wdrażania Centrum Usług Społecznych w Bukowsku oraz Programu Usług Społecznych realizowanego przez Centrum Usług Społecznych w Bukowsku.

Definicje

- ✓ **CUS/Centrum** – Centrum Usług Społecznych w Bukowsku
- ✓ **Program** – Program Usług Społecznych w Gminie Bukowsko na lata 2024 – 2026
- ✓ **Ustawa** – Ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych
- ✓ **Mieszkaniec** – mieszkaniec gminy Bukowsko
- ✓ **Uczestnik/osoba korzystająca/odbiorca** – osoba spełniająca kryteria i warunki kwalifikowania, określone w Programie
- ✓ **Wnioskodawca** – osoba składająca wniosek o zakwalifikowanie do korzystania z usług społecznych (sama zainteresowana, bądź przez opiekuna faktycznego, przedstawiciela ustawowego)
- ✓ **KIPUS** – koordynator indywidualnych planów usług społecznych (pracownik CUS)
- ✓ **OSL** – organizator społeczności lokalnej (pracownik CUS)
- ✓ **Dyrektor** – dyrektor CUS
- ✓ **Usługa** – usługa społeczna w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych
- ✓ **IPUS** – indywidualny plan usług społecznych
- ✓ **Diagnoza** – Diagnoza Potrzeb i Potencjału Wspólnoty Samorządowej w Zakresie Usług Społecznych w Gminie Bukowsko
- ✓ **PES** – Podmioty Ekonomii Społecznej

Nazwa i cel Programu oraz okres realizacji Programu.

Nazwa Programu: Program Usług Społecznych w Gminie Bukowsko na lata 2024 – 2026

Cel Programu: zdiagnozowanie i określenie rodzaju i zakresu usług społecznych wynikających z potrzeb wspólnoty samorządowej, które – zgodnie z art. 10 ustawy o realizowaniu usług społecznych, będzie realizować Centrum Usług Społecznych w Bukowsku w latach 2024 –2026. Program przyczyni się do zwiększenia dostępu do zintegrowanych usług społecznych odpowiadających na aktualne potrzeby mieszkańców gminy Bukowsko. Integracja wszelkich usług społecznych, pozwoli na bardziej efektywne wykorzystanie lokalnego potencjału usługowego oraz skuteczniejsze zaspokajanie potrzeb większej grupy mieszkańców gminy Bukowsko w zakresie usług społecznych. Realizacja Programu pozwoli na organizowanie kompleksowego i spersonalizowanego wsparcia usługowego na poziomie lokalnym, które przyczyni się do wzrostu jakości życia mieszkańców.

Cel główny Programu: Celem głównym Programu Usług Społecznych jest zwiększenie dostępu do kompleksowej oferty usług społecznych odpowiadających na zidentyfikowane potrzeby w Diagnozie potrzeb i potencjału społeczności lokalnej.

Cel szczegółowy 1: Zwiększenie dostępu do usług społecznych dla mieszkańców gminy Bukowsko (poprzez prowadzenie obecnych usług oraz wprowadzenie dodatkowych usług społecznych będących odpowiedzią na potrzeby mieszkańców).

Cel szczegółowy 2: Zapewnienie wysokiej jakości usług społecznych (usługi świadczone są/będą przez doświadczonych, wyspecjalizowanych w swej dziedzinie specjalistów).

Cel szczegółowy 3: Stworzenie międzysektorowego modelu współpracy na rzecz mieszkańców. (nawiązanie i utrzymanie współpracy z PES, organizacjami pozarządowymi, jednostkami organizacyjnymi Gminy, podmiotami komercyjnymi i innymi. Wzmacnianie partnerstwa publiczno-prywatnego pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego, sektorem pozarządowym oraz sektorem prywatnym).

Cel szczegółowy 4: Zaangażowanie mieszkańców w działalność społeczną, samopomocową, sąsiedzką i wolontariat, celem wzmocnienia integracji i wsparcia w środowisku lokalnym.

Realizatorem Programu zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych jest CUS.

Wykonawcami usług zgodnie z art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 19 lipca 2019r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych mogą być:

- CUS;
- Urząd Gminy Bukowsko;
- Jednostki organizacyjne Gminy Bukowsko;
- Organizacje pozarządowe lub podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie;
- Podmioty, którym udzielono zamówienia po przeprowadzeniu postępowania na podstawie ustawy z dnia 11 września 2019 r. – prawo zamówień publicznych;
- Podmioty wykonujące działalność leczniczą w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011r. o działalności leczniczej.

CUS zaspokaja potrzeby wspólnoty samorządowej w zakresie określonych usług, a także prowadzi działania aktywizujące i integrujące ogół mieszkańców. CUS koordynuje i inspiruje działania instytucji, organizacji społecznych, osób aktywnie działających w społeczności lokalnej, a także tworzy akcje promocyjne i kampanie edukacyjne w ścisłej współpracy z lokalnymi władzami, firmami i środowiskami.

Przygotowany Program Usług Społecznych w Gminie Bukowsko na lata 2024 – 2026 wpisuje się w cele strategiczne projektowanych zmian i kierunki niezbędnych działań określonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bukowsko do 2030 roku, czyli kluczowego dokumentu w długofalowej polityki społecznej Gminy.

Okres realizacji programu:

Program został opracowany w odniesieniu do wyników Diagnozy i przygotowany do realizacji na lata 2024 – 2026. Zgodnie z art. 6 Ustawy, po zakończeniu realizacji programu usług społecznych, Gmina sporządza informację z realizacji programu usług społecznych. W imieniu Gminy informację przygotowuje CUS jako główny realizator Programu.

Opis problemów i potrzeb uzasadniających realizację Programu.

Podstawę opracowania Programu stanowią:

- ✓ Diagnoza opracowana na potrzeby *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bukowsko do 2030 roku* przeprowadzona w 2023 roku.
- ✓ *Diagnoza potrzeb mieszkańców i potencjału usługowego wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych* przeprowadzona w 2021 roku.
- ✓ Aktualizacja Planu Wdrażania Centrum Usług Społecznych w Bukowsku wypracowana na podstawie analizy wniosków z monitoringu przebiegu testowania świadczenia usług społecznych w ramach realizacji projektu pn.: „Utworzenie Centrum Usług Społecznych w Gminie Bukowsko”, PO WER 2014-2020; Oś Priorytetowa: II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji; Działania: 2.8 rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym

Przeprowadzenie diagnozy jest jednym z zadań realizowanych przez Centrum (art. 21 Ustawy). Diagnoza dostarcza władzom Gminy informacji o potrzebach mieszkańców w zakresie usług społecznych oraz danych o potencjale usługowym środowiska lokalnego. Stanowi też niejako grunt do zaplanowania kompleksowych działań i zapewnienia wysokiej jakości usług świadczonych przez Centrum Usług Społecznych w Bukowsku.

Przeprowadzone diagnozy umożliwiły nie tylko rozpoznanie potrzeb, ale również zidentyfikowanie grup mieszkańców gminy Bukowsko, które powinny zostać objęte wsparciem w ramach Programu Usług Społecznych w gminie Bukowsko na lata 2024 – 2026.

Określono następujące grupy odbiorców usług: rodziny z dziećmi, osoby starsze oraz osoby z niepełnosprawnościami oraz ogół mieszkańców gminy Bukowsko.

W ramach przeprowadzonych diagnoz została przebadana jakość życia mieszkańców, w tym deficyty i możliwości rozwoju, oceniony został stan usług dostępnych w Gminie. W raporcie wskazano priorytety w zakresie usług i obszary wymagające zintensyfikowanej poprawy.

Wyniki istotne dla ogół mieszkańców gminy Bukowsko.

Zdaniem badanych mieszkańców gmin Bukowsko najbardziej zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym są osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy w rodzinie, z czym zgadza się 58,9% respondentów. Jest to grupa, której sytuacja społeczna jest najbardziej niepokojąca dla ankietowanych. Problemy uzależnień i przemoc domowa mają dalekosiężne konsekwencje nie tylko dla bezpośrednich ofiar, ale i dla całej społeczności, powodując trudności w adaptacji społecznej i zawodowej.

Ubóstwo również jest znaczącym czynnikiem ryzyka, które może prowadzić do wykluczenia społecznego, co podkreśla 56,5% ankietowanych. Ubóstwo może ograniczać dostęp do wielu usług społecznych, edukacyjnych i zdrowotnych, a także może przyczyniać się do społecznego stygmatu i izolacji. Osoby starsze są kolejną grupą narażoną na wykluczenie, zgodnie z opinią 53,2% respondentów. Wysokie ryzyko marginalizacji w tej grupie może wynikać z ograniczonej mobilności, mniejszej aktywności społecznej, a często także z ograniczeń zdrowotnych. Rodziny doświadczające przemocy domowej są również uważane za zagrożone marginalizacją przez ponad połowę badanych (51,6%). Jest to wynik zrozumiały, gdyż przemoc w rodzinie nie tylko generuje bezpośrednie szkody dla jej członków, ale także może prowadzić do izolacji społecznej i psychicznej. Bezrobocie i sytuacja samotnych matek są identyfikowane jako istotne czynniki ryzyka marginalizacji przez 46,8% respondentów. Brak pracy może nie tylko ograniczać zdolność do samodzielnego utrzymania, ale również wpływać na samoocenę i status społeczny. Osoby z niepełnosprawnościami, które mogą napotykać bariery w dostępie do pracy, edukacji czy nawet podstawowych usług, są uznane za narażone na wykluczenie przez 46,5% badanych

Analiza problemów społecznych w gminie Bukowsko ukazuje wyraźnie, jakie grupy mieszkańców są zdaniem badanych najbardziej narażone na marginalizację i wykluczenie społeczne. Badanie przeprowadzone wśród mieszkańców gminy wskazuje na następujące główne obszary zagrożeń.

- ✓ Uzależnienia i przemoc w rodzinie (58,9% wskazań). Jest to grupa, która według badanych znajduje się w najtrudniejszej sytuacji społecznej. Problemy związane z uzależnieniami i przemocą domową mają głęboki wpływ nie tylko na ofiary, ale i na całą społeczność. Powodują one trudności w adaptacji społecznej i zawodowej, a także mogą prowadzić do izolacji i stygmatyzacji ofiar.

- ✓ Ubóstwo (56,5% wskazań). Ubóstwo jest uznawane za znaczący czynnik ryzyka wykluczenia społecznego. Ogranicza ono dostęp do wielu niezbędnych usług, takich jak edukacja, opieka zdrowotna, a także może prowadzić do społecznego stygmatu i izolacji.
- ✓ Osoby starsze (53,2% wskazań). Ta grupa jest uznawana za szczególnie narażoną na marginalizację ze względu na ograniczoną mobilność, mniejszą aktywność społeczną i potencjalne problemy zdrowotne. To może prowadzić do izolacji społecznej i braku wsparcia.
- ✓ Rodziny doświadczające przemocy domowej (51,6% wskazań). Przemoc domowa nie tylko bezpośrednio szkodzi jej ofiarom, ale także może prowadzić do izolacji społecznej i psychicznej, co utrudnia szukanie pomocy i wsparcia.
- ✓ Bezrobocie i sytuacja samotnych matek (46,8% wskazań): Brak pracy może powodować nie tylko problemy finansowe, ale także wpływać na samoocenę i status społeczny. Samotne matki mogą szczególnie odczuwać te trudności, borykając się z wyzwaniami wychowawczymi i finansowymi.
- ✓ Osoby z niepełnosprawnościami (46,5% wskazań): Te osoby mogą napotykać na bariery w dostępie do pracy, edukacji i podstawowych usług, co zwiększa ryzyko ich wykluczenia społecznego.

Badanie wskazuje na konieczność skupienia uwagi na wsparciu dla osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocą domową, co jest kluczowe dla zapobiegania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu. Ubóstwo, sytuacja osób starszych, samotnych matek i osób z niepełnosprawnościami wymaga równie pilnej interwencji. Istotne jest zatem zintegrowane podejście, które obejmuje wsparcie psychologiczne, zdrowotne, edukacyjne i ekonomiczne. Wzmacnianie sieci wsparcia społecznego i budowanie świadomości o problemach społecznych może przyczynić się do lepszego zrozumienia i rozwiązania tych problemów w gminie Bukowsko.

Wyniki istotne dla grupy rodzin z dziećmi.

Zdaniem badanych najczęstszym problemem społecznym, z którym spotykają się rodziny z dziećmi w gminie Bukowsko, są konflikty rodzinne/rozpad więzi rodzinnych, co wskazało 51,6% respondentów. Jest to wskaźnik potencjalnych problemów w relacjach interpersonalnych w rodzinach, które mogą prowadzić do poważnych konsekwencji psychologicznych dla członków rodziny, szczególnie dzieci. Drugie miejsce zajmują ex aequo

niezadowalająca oferta organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz niezadowalające umiejętności rodzicielskie i wychowawcze, oba z wynikiem 37,9%. Brak odpowiednich możliwości rozwoju i wypoczynku dla młodych osób może wpływać negatywnie na ich rozwój społeczny i emocjonalny, a niewystarczające umiejętności wychowawcze mogą przyczyniać się do wzrostu problemów w zachowaniu i edukacji.

Brak mieszkania lub trudne warunki mieszkaniowe oraz ograniczony dostęp rodziców do poradnictwa specjalistycznego to kolejne problemy, które wskazało po 34,7% badanych. Te kwestie mogą wpływać na stabilność rodzin oraz dostępność wsparcia specjalistycznego, co jest kluczowe w zapewnieniu odpowiedniej opieki i wsparcia dla dzieci.

Brak lub ograniczona możliwość korzystania z placówek zapewniających opiekę dzieciom do lat 3 i przedszkolnej wymieniło 26,6% respondentów. Taki wynik może oznaczać niedobory w infrastrukturze opiekuńczej dla najmłodszych. Dostęp do takich placówek jest istotny dla rozwoju dzieci oraz dla możliwości łączenia przez rodziców życia zawodowego z rodzinnym. Najmniej respondentów, ale nadal znaczący odsetek (22,6%), wskazał trudności w bieżącym zaspokajaniu potrzeb bytowych w rodzinie, co może wskazywać na problemy finansowe dotyczące rodziny z dziećmi.

Wnioski z przedstawionych danych sugerują, że gmina Bukowsko stoi przed wyzwaniami związanymi z poprawą jakości życia rodzin z dziećmi. Potrzebna jest wielowymiarowa interwencja obejmująca zarówno wsparcie w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych, jak i rozbudowę oferty edukacyjnej i rekreacyjnej, poprawę warunków mieszkaniowych, dostęp do specjalistycznego poradnictwa oraz wsparcie w opiece nad najmłodszymi.

Analiza potrzeb i oczekiwań mieszkańców gminy Bukowsko w zakresie działań na rzecz rodzin stanowi kluczowy element w kreowaniu skutecznej polityki społecznej. Badania ankietowe przeprowadzone wśród mieszkańców gminy Bukowsko dostarczają cennych informacji, które mogą służyć jako fundament dla planowania i wdrażania interwencji. Najważniejszym priorytetem dla respondentów jest organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, co wskazało 67,7% ankietowanych. Odnosi się to do potrzeby zapewnienia młodszym mieszkańcom konstruktywnych i edukacyjnych możliwości spędzania wolnego czasu, co może mieć wpływ na zmniejszenie ryzyka występowania różnorodnych problemów społecznych. Zajęcia rozwijające zainteresowania to kolejny obszar, który zdobył znaczną aprobatę wśród mieszkańców – 54,8% głosów, sugerując, że istnieje zapotrzebowanie na programy i warsztaty wspierające rozwój osobisty i

umiejętności. Umożliwienie dostępu do edukacji i rozwijania pasji może być kluczowe w budowaniu poczucia tożsamości oraz zapobieganiu problemom takim jak wykluczenie społeczne. Podkreślono również wagę zapewnienia opieki nad dziećmi do lat 3, co zaznaczyło 48,4% respondentów, co może świadczyć o niedostatecznej liczbie miejsc w żłobkach lub przedszkolach, a także o potrzebie wsparcia dla rodziców pracujących lub samotnie wychowujących dzieci. Organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla rodzin z dziećmi oraz profilaktyka uzależnień i przemocy wśród dzieci i młodzieży zostały podkreślone jako ważne z równym wynikiem 41,9%. Mieszkańcy gminy Bukowsko cenią bezpieczne środowisko dla swoich dzieci. Pomoc w formie usług opiekuńczych specjalistycznych, w tym dostęp do rehabilitantów czy pielęgniarek, została wyróżniona przez 38,7% ankietowanych. Odzwierciedla to rosnące zapotrzebowanie na usługi zdrowotne i wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami czy chronicznymi chorobami. Specjalistyczne poradnictwo oraz pomoc psychologiczna, prawna czy rodzinna zdobyły również znaczne poparcie, z wynikami 35,5% i 32,3% odpowiednio, co wskazuje na świadomość potrzeby wsparcia w rozwiązywaniu problemów prawnych, psychologicznych, czy wychowawczych. Inne przedstawione kwestie, jak rozwijanie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców, wsparcie dla osób stosujących przemoc, czy zwiększanie dostępności informacji o dostępnych formach pomocy, choć mniej popularne, również uzyskały znaczące wyniki. Mieszkańcy gminy Bukowsko dostrzegają potrzebę działań zorientowanych na wsparcie rodziny w szerokim zakresie, od edukacyjno-rozwojowego po specjalistyczne usługi opiekuńcze i terapeutyczne.

Szczegółowej analizie poddano także negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży, które mieszkańcy najczęściej dostrzegają na terenie gminy Bukowsko. Największy odsetek respondentów, 69,4%, wskazał na problem z alkoholem i papierosami jako najbardziej rozpowszechniony wśród młodych ludzi w gminie Bukowsko. Istnieją duże obawy dotyczące rozpowszechnienia się nałogów i może sugerować potrzebę wprowadzenia programów profilaktycznych i edukacyjnych skierowanych do młodzieży. Narkotyki są drugim co do częstości występowania problemem, zaznaczonym przez 39,5% ankietowanych. Problem użycia substancji psychoaktywnych jest również istotny i prawdopodobnie wiąże się z potrzebą zwiększenia świadomości oraz kontroli dostępu do narkotyków wśród młodszej populacji. Brak zorganizowanych form spędzania czasu wolnego, który zidentyfikowało 38,7% respondentów, może świadczyć o niedostatecznej liczbie miejsc i inicjatyw, które oferują konstruktywne i bezpieczne zajęcia dla dzieci i młodzieży. To może prowadzić do

bezproduktywnego spędzania wolnego czasu, co również zostało zauważone przez 37,9% ankietowanych. Zaniedbania wychowawcze dostrzega 35,5% respondentów. Wskazano braki w edukacji rodzicielskiej lub trudności życiowe rodzin, które przekładają się na opiekę i wychowanie dzieci.

Duże znaczenie dla rodzin mają usługi pomagające w utrzymaniu kondycji psychofizycznej i wspomagające w radzeniu sobie z problemami opiekuńczo-wychowawczymi. Wyniki pokazują również dużą potrzebę w zakresie wsparcia specjalistycznego dla dzieci i młodzieży. Podkreślany jest także aspekt odpowiednio dopasowanej oferty spędzania czasu wolnego dla młodych ludzi, stworzenia dla nich miejsc spotkań, ale też uzupełnienia oferty wsparcia.

Wyniki istotne dla grupy seniorów.

Osoby starsze – seniorzy mieszkający na terenie gminy Bukowsko, zdaniem ankietowanych spotykają się z wieloma problemami i trudnościami w codziennym funkcjonowaniu. Największy odsetek respondentów, 61,3%, wskazał na ubóstwo lub niskie dochody jako główny problem. Wynik badania może wskazywać, na niewystarczające świadczenia emerytalne lub trudności w pokrywaniu kosztów życia, co jest szczególnie dotkliwe dla seniorów, którzy często są ograniczeni w możliwościach zarobkowania. Samotność jest drugim co do wielkości problemem, wskazanym przez 54,0% badanych. Wysoki wskaźnik może sugerować rozpad więzi społecznych, niewystarczającą ilość aktywności integracyjnych lub ograniczoną zdolność do samodzielnego wychodzenia z domu i uczestniczenia w życiu społecznym.

Problemy związane z niepełnosprawnością i schorzeniami wieku starszego wskazało 33,1% ankietowanych. Jest to odzwierciedlenie naturalnych procesów starzenia, które często wiążą się z pogarszaniem się stanu zdrowia i koniecznością korzystania z różnych form wsparcia. Ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów, zgłoszony przez 28,2% respondentów, wskazuje na bariery w systemie opieki zdrowotnej, takie jak długie kolejki oczekujących lub niewystarczająca liczba lekarzy specjalistów w gminie, powiecie.

Ograniczony dostęp do usług rehabilitacyjnych to problem wskazany przez 25,0% badanych. Wyciągając wnioski, można zauważyć, że osoby starsze w gminie Bukowsko borykają się z szerokim spektrum problemów, wśród których dominują kwestie ekonomiczne i społeczne. Ubóstwo i samotność wyróżniają się jako główne wyzwania, które mogą być wzajemnie powiązane i wzmacniać negatywne skutki każdego z tych problemów.

Wyniki te mogą służyć jako sygnał dla lokalnych władz i organizacji społecznych do podjęcia działań mających na celu wsparcie seniorów, zarówno pod względem materialnym, jak i społecznym, w celu poprawy ich dobrostanu i jakości życia.

Zdiagnozowane potrzeby wobec osób starszych wskazują na konieczność pomocy im w czynnościach dnia codziennego czy też zapewnienie usług pielęgnacyjnych w miejscu zamieszkania. Co za tym idzie rozwijanie usług opiekuńczych dla osób starszych i specjalistycznych usług opiekuńczych, poszerzanie oferty ochrony zdrowia i dostępu do ośrodków wsparcia dziennego. Bardzo ważne jest także rozwijanie działań aktywizujących seniorów i wsparcie wolontariuszy.

Wyniki istotne dla grupy osób z niepełnosprawnościami.

Kolejna ważna kwestia, która została analizowana podczas badania mieszkańców dotyczyła problemów, które spotykają osoby niepełnosprawne w gminie Bukowsko. Największe wyzwanie stanowią bariery architektoniczne w miejscach publicznych, co wskazało 52,4% respondentów. Tak wysoki odsetek wskazuje na znaczące problemy z dostępnością infrastruktury, co ogranicza możliwości swobodnego poruszania się osób niepełnosprawnych i pełnego uczestnictwa w życiu społecznym. Drugim co do częstości napotykanym problemem jest ograniczony dostęp do rehabilitacji usprawniającej, co potwierdza 50,0% badanych. Trudności w podjęciu odpowiedniego zatrudnienia to kolejny problem wskazany przez 44,4% respondentów. Jest to odzwierciedlenie trudności na rynku pracy dla osób niepełnosprawnych, co może wynikać z barier zarówno strukturalnych, jak i postaw pracodawców. Utrudniony dostęp do korzystania ze środków transportu, zgłoszony przez 31,5% ankietowanych, także jest znaczącym problemem, który może izolować osoby niepełnosprawne od aktywności społecznych i zawodowych. Organizowany dostęp do usług opiekuńczych, wskazany przez 29,8% respondentów, pokazuje luki w zapewnieniu wsparcia niepełnosprawnym w codziennych czynnościach. Problemy psychologiczne i zdrowotne osób z niepełnosprawnościami są istotnym problemem zdaniem 28,2% badanych, co podkreśla potrzebę wsparcia w obszarze zdrowia psychicznego i ogólnego stanu zdrowia tej grupy społecznej.

Na podstawie zebranych danych niezbędne wydaje się zwiększanie dostępności i oferty placówek edukacji specjalnej, mieszkań chronionych czy wyspecjalizowanych placówek wsparcia dziennego.

Ocena dotychczasowej działalności Centrum Usług Społecznych w Bukowsku.

Analiza dostępności usług społecznych w kontekście zmian organizacyjnych w instytucjach pomocy społecznej stanowi ważny element oceny polityk socjalnych na poziomie lokalnym. W szczególności, przekształcenie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bukowsku w Centrum Usług Społecznych jest znaczącym krokiem, który ma na celu poprawę i rozszerzenie zakresu wsparcia oferowanego mieszkańcom. Takie zmiany mają potencjał do wprowadzenia nowych, ulepszonych procesów i metod pracy, które mogą przyczynić się do zwiększenia efektywności i dostępności usług. Istotnym celem badania było poznanie opinii mieszkańców gminy Bukowsko na temat skutków tej restrukturyzacji. Celem jest zrozumienie, czy i w jakim stopniu zmiana struktury organizacyjnej wpłynęła na percepcję dostępności usług społecznych przez mieszkańców.

Wyniki badań jednoznacznie potwierdzają, że przekształcenie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bukowsku w Centrum Usług Społecznych w Bukowsku zwiększyło dostępność mieszkańców do usług społecznych. Łącznie aż 67,7% wskazało pozytywne opinie. Największy odsetek respondentów, 41,9%, zdecydowanie potwierdza zwiększenie się dostępności usług, co świadczy o pozytywnym odbiorze zmian wśród społeczności. 25,8% respondentów odpowiedziało "raczej tak", co sugeruje, że ogólnie zmiana jest postrzegana jako krok w dobrym kierunku. 19,4% respondentów ma trudności z jednoznacznym określeniem zmiany, co może wskazywać na brak wystarczającej wiedzy o usługach Centrum lub o tym, jakie zmiany rzeczywiście nastąpiły. Zdecydowanie mniejszy odsetek badanych ma negatywną opinię na ten temat. 9,7% ankietowanych wskazało odpowiedź "raczej nie" a 3,2% "zdecydowanie nie". Ta krytyczna odpowiedź może wynikać z doświadczeń, które nie spełniły oczekiwań tych osób lub z oporu przed zmianami instytucjonalnymi.

Podsumowując, zdecydowana większość osób odpowiedziała, że dostępność usług społecznych zwiększyła się po przekształceniu ośrodka. Może to wskazywać, że Centrum Usług Społecznych w Bukowsku skutecznie rozszerzyło swoją ofertę lub poprawiło dostęp do niezbędnych usług dla mieszkańców. Warto jednak zauważyć, że pewna część społeczności albo nie odczuła tej zmiany, albo nie miała wystarczających informacji, aby ocenić jej skuteczność.

Na pytanie z jakich usług społecznych korzystają mieszkańcy gminy, zdecydowana większość odpowiedziała, że z usług świadczonych przez placówki wsparcia dziennego. Ze wsparcia w ramach prowadzonych PWD skorzystało ponad 100 dzieci. Tworzenie oraz

rozwój systemu opieki nad dzieckiem w Gminie Bukowsko poprzez utworzenie trzech Placówek Wsparcia Dziennego/Świetlic prowadzonych w formie opiekuńczej przy dwóch Zespołach Szkół na terenie miejscowości: Pobiedno, Nowotaniec oraz w Tokarni, a także Świetlicy socjoterapeutycznej w miejscowości Nadolany ma na celu aktywne i produktywnie spędzanie wolnego czasu, a w szczególności:

- zapewnienie dzieciom i młodzieży opieki i wychowania na terenie placówki,
- wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży poprzez wyrównywanie deficytów szkolnych (pomoc w odrabianiu zadań domowych, w nauce, w nadrobieniu zaległości),
- prowadzenie zajęć dających możliwość rozwoju zainteresowań i talentów (zajęcia adekwatne do potrzeb: sportowe, informatyczne, plastyczne, kulinarne, majsterkowanie, fotograficzne, teatralne, itp.),
- organizacja czasu wolnego poprzez zachęcanie i udział w grach zespołowych, wycieczkach, spotkaniach,
- poradnictwo dla rodzin,
- spotkania ze specjalistami.

Dużym zainteresowaniem cieszy się również poradnictwo psychologiczne ukierunkowane na potrzeby dzieci i młodzieży. Poradnictwo to stanowi trzecią z kolei usługę najbardziej potrzebną w gminie.

Innowacyjną usługą w Gminie Bukowsko są zajęcia logopedyczne oraz zajęcia z zakresu reintegracji społeczno-zawodowej.

Nadmienić należy, że korzystanie z w/w usług nie jest jednorazowe, a stanowi ciągły proces pracy nad sobą bądź rodziną.

Mediacje oraz poradnictwo specjalistyczne tj.: wsparcie rodziny w procesie powrotu dziecka do rodziny biologicznej oraz pomoc rodzicom zagrożonym przemieszczeniem małoletniego dziecka do placówki wychowawczej, a także diagnoza społeczna dziecka i rodziny, stanowią usługi społeczne skierowane do niszowej grupy osób stąd też niewielu mieszkańców gminy z nich korzysta. Niemniej jednak ze względu na potrzeby tych rodzin nie należy rezygnować z pakietu tych usług.

Tabela nr 1. Usługi społeczne w Gminie Bukowsko w latach 2022-2023

LP.	Nazwa Usługi społecznej	Liczba zrealizowanych godzin	Liczba osób korzystających z usługi
	Doradztwo zawodowe indywidualne	51	23
2	Doradztwo zawodowe grupowe	2 warsztaty	30
3	Poradnictwo psychologiczne indywidualne	129	45
4	Terapia specjalistyczna ds. przemocy w rodzinie i przeciwdziałania alkoholizmowi, psycholog	118	33
5	Wsparcie rodziny w procesie powrotu dziecka do rodziny biologicznej oraz pomoc rodzicom zagrożonym przemieszczeniem małoletniego dziecka do placówki wychowawczej	91	11
6	Poradnictwo psychologiczne dla dzieci i młodzieży	487 godzin	62
7	Mediacje	10	6
8	Zajęcia logopedyczne	288	41
9	Diagnoza społeczna dziecka i rodziny	17	12
10	Świetlica/Placówka Wsparcia Dziennego w Nowotańcu	660	33
11	Świetlica/Placówka wsparcia Dziennego w Bukowsku/ w Tokarni	570	57
12	Świetlica/Placówka Wsparcia Dziennego w Pobiednie	660	27
13	Świetlica Socjoterapeutyczna w Nadolanach	558	30
14	Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnościami	1301	13
15	Klub Senior+		31
16	Usługi opiekuńcze	852	11
17	Usługi sąsiedzkie	720	7
18	Teleopieka	całodobowo	25
18	Finansowanie wypożyczenia sprzętu rehabilitacyjnego	całodobowo	12

Źródło: opracowanie własne

Z usług społecznych w latach 2022-2023 skorzystało 660 osób.

W badaniach ankietowych zapytano również mieszkańców Gminy Bukowsko, czy są zadowoleni z usług świadczonych przez CUS Bukowsko? Po przeanalizowaniu odpowiedzi

mieszkańcy Gminy Bukowsko w zdecydowanej większości są zadowoleni z jakości świadczonych usług, z terminowości świadczonych usług oraz pozytywnie oceniają umiejętności organizacyjne pracowników Centrum. Na 178 badanych tylko 3 osoby są raczej niezadowolone z jakości świadczonych usług i tylko 3 osoby są raczej niezadowolone z umiejętności organizacyjnych pracowników CUS.

Kolejne pytanie dotyczyło wyrażenia opinii na temat pracowników Centrum i brzmiało: *Jaka jest Pana(-i) opinia na temat poszczególnych aspektów dotyczących pracy wykonywanej przez osoby świadczące usługi społeczne na zlecenie CUS Bukowsko?*

Większość badanych bardzo dobrze i raczej dobrze oceniała osoby świadczące usługi społeczne. Tylko 2 osoby wskazały, iż praca wykonywana jest raczej źle. Analizowane opinie pokazują duże zadowolenie mieszkańców Gminy Bukowsko z osób świadczących usługi społeczne. Zaangażowanie w wykonywaną pracę zostało ocenione najwyżej, następnie cechy osób wykonujących usługi tj.: empatia, komunikatywność, otwartość i życzliwość, kolejno: rzetelność w odniesieniu do wykonywanych czynności oraz wiedza i umiejętności.

Podsumowując powyższe informacje należy stwierdzić, że Centrum Usług Społecznych w Bukowsku z powodzeniem realizuje zadania do jakich zostało powołane, co znajduje swój wyraz w tzw. twardych danych, a także w opiniach badanych odbiorców usług społecznych omawianej placówki. Przekształcenie Ośrodka Pomocy Społecznej w Bukowsku w CUS Bukowsko nie tylko było zasadne z uwagi na poszerzenie zakresu działalności pomocowej oraz integracyjnej, ale zdecydowanie okazało się przedsięwzięciem, które osiągnęło bardzo dobre rezultaty.

Zasadność poszerzenia oferty Centrum Usług Społecznych w Bukowsku o dodatkowe usługi.

Respondenci uważają za konieczne poszerzenie oferty Centrum Usług Społecznych w Bukowsku o dodatkowe usługi. Największym poparciem cieszą się działania z zakresu kultury, które umożliwiłyby dzieciom i młodzieży dostęp do instytucji kultury (61,3%). Wskazuje to na uznane potrzeby rozwoju kulturalnego młodych mieszkańców gminy Bukowsko. Ponadto, znaczący odsetek respondentów (po 48,4%) widzi potrzebę wzmocnienia działań na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez oferowanie doradztwa zawodowego, kursów i szkoleń, a także działań z zakresu zdrowia, w tym utworzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i organizację zajęć rehabilitacyjnych. 38,7% ankietowanych uważa za potrzebne indywidualne wsparcie specjalistyczne, w tym wsparcie psychologiczne, pedagogiczne i logopedyczne, co sugeruje, że istnieje zapotrzebowanie na bardziej skoncentrowane na indywidualnych potrzebach podejście. Więcej niż jedna piąta respondentów (22,6%) dostrzega konieczność zwiększenia usług opiekuńczych, w tym sąsiedzkich oraz teleopieki. W kontekście wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej, 19,4% respondentów uważa, że istnieje potrzeba poszerzenia oferty o takie usługi. Łącznie 19,4% badanych oczekuje wsparcia dla seniorów mieszkających w gminie Bukowsko, w tym 9,7% ankietowanych uważa za potrzebne jest zwiększenie miejsc w dziennych klubach dla osób starszych, taki sam odsetek badanych – 9,7% wskazał na poszerzenie oferty wsparcia w już istniejącym klubie seniora oraz w zakresie rehabilitacji i możliwości korzystania ze sprzętów rehabilitacyjnych, np. w ramach wypożyczalni.

Niewielki odsetek (6,5%) uważa, że nie ma potrzeby poszerzania zakresu usług, co może świadczyć o tym, że zdecydowana większość społeczności dostrzega i popiera rozwój i dywersyfikację oferowanych usług społecznych.

Charakterystyka i przewidywana liczba osób objętych Programem

Gmina Bukowsko leży we wschodniej części Beskidu Niskiego, 16 km na południowy zachód od Sanoka na Pogórzu Bukowskim. Gmina Bukowsko położona jest nad potokiem Bukowiec oraz Sanoczek w dorzeczu Sanu. Sąsiaduje z gminami Komańcza, Rymanów, Zagórz, Sanok, Zarszyn. Gminę tworzy 14 zamieszkałych miejscowości: Bukowsko, Dudyńce, Karlików, Nadolany, Nagórzany, Nowotaniec, Płonna, Pobiedno, Tokarnia, Wola Piotrowa, Wola Sękowa, Wolica, Zboiska i Ratnawica oraz 3 niezamieszkałe miejscowości: Bełchówka, Kamienne oraz Przybyszów. Przez gminę przebiega droga powiatowa nr 2212 R Sanok – Bukowsko oraz droga wojewódzka nr 889. Najbliższe przejście graniczne ze Słowacją znajduje się 21 km od Bukowska. Gmina Bukowsko obejmuje obszar 13.820 ha, co stanowi 11,30% powierzchni powiatu, 0,78 % powierzchni województwa. W 2022r. gminę zamieszkiwało 5 438 mieszkańców. Dwie największe miejscowości (pod względem zajmowanej powierzchni) w gminie to Bukowsko oraz Karlików. Gęstość zaludnienia wynosi ok. 40 os/km². Jednak należy zaznaczyć, że z uwagi na dużą lesistość gminy nie jest to równomierne. Najrzadziej zaludnioną miejscowością jest Karlików (4 os/km²), najbardziej Nagórzany 103,52 (os/km²). Na koniec 2022 roku według gminę Bukowsko zamieszkiwało – 5 438 osób, w tym 2 769 mężczyzn (50,9% ogółu mieszkańców gminy) oraz 2 669 kobiet (49,1% ogółu mieszkańców gminy). Liczba mieszkańców gminy Bukowsko pozostaje na zbliżonym poziomie z nieznaczną tendencją spadkową. W porównaniu do danych z 2018 roku liczba osób mieszkających w gminie Bukowsko zmniejszyła się o 194 osoby, co stanowi procentowy spadek wynoszący 3,4%.

Zdecydowanie największa liczba osób (1 888) mieszka w Bukowsku, co stanowi 34,7% ogółu mieszkańców gminy Bukowsko. 664 osoby mieszkają w Nadolanach, 604 w Pobiednie. Najmniejsza liczba osób mieszka w Ratnawicy – 4 osoby oraz w Płonnej – 9 osób.

Struktura wiekowa ludności zamieszkującej gmina Bukowsko różni się nieznacznie od struktury wiekowej mieszkańców województwa podkarpackiego oraz powiatu sanockiego. Struktura mieszkańców gminy Bukowsko z uwzględnieniem grup funkcjonalnych wskazuje na 59,1% udział osób w wieku produkcyjnym, 21,4% udział osób w wieku przedprodukcyjnym oraz 19,6% udział osób w wieku poprodukcyjnym. Należy zauważyć, że odsetek osób w wieku produkcyjnym w gminie Bukowsko jest nieznacznie niższy niż w województwie podkarpackim oraz nieznacznie wyższy niż w powiecie sanockim. Odsetek

osób w wieku przedprodukcyjnym w gminie Bukowsko jest wyraźnie wyższy niż w województwie podkarpackim i w powiecie sanockim. Natomiast odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w gminie Bukowsko jest niższy niż w województwie podkarpackim i w powiecie sanockim. Takie dane oznaczają, że mieszkańcy gminy Bukowsko są statystycznie młodszy niż mieszkańcy powiatu sanockiego i województwa podkarpackiego.

Przemiany w strukturze wiekowej populacji, wynikające z procesu starzenia się społeczeństwa, będą w przyszłości prowadzić do narastającego obciążenia ekonomicznego dla osób aktywnych zawodowo, które będą zmuszone do zapewnienia utrzymania rosnącej liczbie osób w wieku poprodukcyjnym. Jednym z bardziej użytecznych wskaźników demograficznych, który pokazuje ilość osób po wieku produkcyjnym na każde 100 osób w wieku aktywnym zawodowo jest wskaźnik obciążenia demograficznego. Wskaźnik ten jest kluczowy w prognozowaniu przyszłych trendów demograficznych. Niestety, wartość tego wskaźnika w gminie Bukowsko stopniowo rośnie, osiągając w 2022 roku poziom 33,1 osób po wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Pogłębiające się obciążenie demograficzne jest spowodowane spadkiem liczby osób pracujących i wzrostem liczby osób nieaktywnych zawodowo. To niepokojące zjawisko może mieć ogromne implikacje dla całego społeczeństwa, wpływając na rynek pracy, system opieki społecznej, edukację i inne kluczowe aspekty społeczno-ekonomiczne. Warto zwrócić uwagę, że wskaźnik obciążenia demograficznego dla województwa podkarpackiego i sanockiego jest znacznie wyższy i wynosi odpowiednio 36,5 oraz 40,0. Sytuacja w gminie Bukowsko jest relatywnie lepsza niż w powiecie sanockim i województwie podkarpackim.

Specyfikacja Programu podyktowana jest potencjałem poszczególnych grup wiekowych i ich specyficznymi potrzebami oraz liczbą potencjalnych usługobiorców.

Uwzględniając statystyki ludności i poziom zapotrzebowania oraz korzystania z aktualnie dostępnych usług szacuje się, że z Programu skorzysta około 400 osób.

Wskazana, przewidywana liczba osób korzystających z usług społecznych stanowi prognozę. Zakładamy coraz większe zainteresowanie i dynamikę użytkowania usług, wynikające z aktywności CUS, m.in. z szerszej oferty, efektywniejszej komunikacji, łatwiejszego dostępu, wprowadzenia udogodnień transportowych, prowadzenia Indywidualnych Planów Usług Społecznych, intensyfikowanych działań aktywizujących społeczność lokalne. Liczba osób korzystających z usług będzie na bieżąco monitorowana, a ocena usług i zakresu korzystania będą ewentualnie wpływać na modyfikację oferty. W praktyce, liczba usługobiorców zależy od każdorazowo zgłoszonych przez mieszkańców

korzystających z usług Centrum Usług Społecznych w Bukowsku potrzeb oraz opracowanych Indywidualnych Planów Usług Społecznych.

Mając na uwadze przede wszystkim zasadę powszechności, zaproponowane w dalszej części usługi skierowane są do ogółu mieszkańców gminy Bukowsko.

Grupy społeczne, które w największym stopniu powinny zostać objęte wsparciem w ramach usług społecznych na terenie gminy Bukowsko w najbliższych latach, to:

- ✓ osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- ✓ dzieci i młodzież od 3 do 18 lat,
- ✓ rodzice,
- ✓ osoby starsze – osoby, które ukończyły 60 rok życia,
- ✓ osoby z niepełnosprawnościami,
- ✓ pozostali mieszkańcy gminy jako społeczność.

Określenie usług społecznych oferowanych w Programie.

Ustawa o realizowaniu usług społecznych przez Centrum Usług Społecznych definiuje usługę społeczną jako działanie podejmowane przez gminę w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej, świadczone w formie niematerialnej na rzecz poszczególnych osób, grup lub ogółu mieszkańców o określonych potrzebach, świadczone przez osoby mające odpowiednie kwalifikacje, jeżeli wymogi w tym zakresie wynikają z przepisów odrębnych. Planowane do realizacji usługi społeczne w obszarze wspierania mieszkańców gminy Bukowsko, opracowane zostały z uwzględnieniem doświadczeń z realizacji poprzedniej edycji programu usług społecznych realizowanych przez centrum Usług Społecznych oraz w wyniku przeprowadzonej diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej gminy Bukowsko. Przy tworzeniu katalogu usług brano również pod uwagę analizę zasobów systemu wsparcia i wdrażanych systematycznie usług społecznych, zasobów organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej i podmiotów komercyjnych, realizujących i będących w stanie realizować usługi.

Program przewiduje kontynuację dotychczas podejmowanych usług społecznych oraz ich intensyfikację w ramach zdiagnozowanych obszarów oraz możliwość wprowadzenia nowych usług w ramach zgłaszanych potrzeb przez mieszkańców gminy Bukowsko, posiadanych możliwości i zasobów finansowych.

Usługi społeczne będą oferowane mieszkańcom na zasadzie powszechności, bez konieczności przeprowadzania wywiadu środowiskowego oraz wydawania decyzji administracyjnej, jeśli nie będzie wynikać to z powszechnie obowiązującego prawa. Dostosowane będą do ich indywidualnych potrzeb. Centrum Usług Społecznych będzie realizowało usługi określone w Programie we współpracy z partnerami, w szczególności organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami z sektora ekonomii społecznej, którzy mają doświadczenie w świadczeniu podobnych usług. Współpraca międzyinstytucjonalna i międzysektorowa pozwoli na lepszy rozwój i koordynację działań, poprawi przepływ informacji dla różnych systemów działających na rzecz osób potrzebujących w gminie Bukowsko. Poza usługami wymienionymi w poniższym zestawieniu tabelarycznym realizowane będą również inne usługi społeczne, na zasadach w tym co do odpłatności i w trybie określonym w odrębnych przepisach oraz na odrębnych zasadach programy polityki zdrowotnej, służące wykrywaniu i realizowaniu potrzeb zdrowotnych, poprawie stanu zdrowia określonych grup mieszkańców.

Centrum Usług Społecznych w Bukowsku w ramach realizowanego projektu będzie świadczyło dla mieszkańców gminy Bukowsko usługi w ramach 2 pakietów usług:

- ✓ Pakiet dla rodzin i ogółu mieszkańców gminy Bukowsko
- ✓ Pakiet dla seniorów i dla osób z niepełnosprawnościami.

Pakiety usług będą uzupełniane działaniami wspierającymi w zakresie organizowania i pobudzania aktywności społeczności lokalnej. Planowany katalog usług społecznych przedstawia Tabela.

PAKIET DLA RODZIN I OGÓŁU MIESZKAŃCÓW GMINY BUKOWSKO					
Nazwa i zakres usługi	Odbiorcy usługi	Tryb kwalifikowania	Liczba godzin usług	Źródło finansowania	
Asystent rodziny					
Praca z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę. Głównym celem asystentury jest podniesienie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych, prowadzenia gospodarstwa domowego, radzenia sobie z sytuacjami dnia codziennego rodziców lub opiekunów dzieci.	Mieszkańcy Gminy Bukowsko	Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	W zależności od zgłaszanych potrzeb	Środki własne gminy	
Świadczenie pracy socjalnej					
Praca socjalna to działalność profesjonalna polegająca na udzielaniu pomocy jednostkom, grupom lub społecznościom we wzbogacaniu lub odbudowywaniu ich zdolności społecznego funkcjonowania oraz na tworzeniu sprzyjających warunków społecznych. Celem pracy socjalnej jest pomoc w nauczaniu się samodzielności. Praca socjalna spełnia szereg istotnych funkcji: ✓ ratowniczą - jest mechanizmem ratującym jednostki i rodziny w sytuacjach kryzysowych, ✓ wspierającą - w edukowaniu do samodzielności w rozwiązywaniu własnych problemów, ✓ profilaktyczną - w zakresie zapobiegania wykluczeniu społecznemu, ✓ partycypacyjną - budującą lokalne powiązania i koalicje na rzecz rozwiązywania problemów społecznych oraz angażującą środowiska do współdziałania. Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych polega w szczególności na: ✓ pomocy w uzyskiwaniu niezbędnych środków materialnych, pomocy w poprawie warunków mieszkaniowych, ✓ poradnictwie w aktywizacji zawodowej, pomocy w organizacji opieki nad osobami starszymi i	Mieszkańcy Gminy Bukowsko	Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	W zależności od zgłaszanych potrzeb	Środki własne gminy	

<ul style="list-style-type: none"> niepełnosprawnymi, wskazywaniu uprawnień osób niepełnosprawnych, wspieraniu i pomaganiu we właściwym rozwoju psychospołecznym dzieci i młodzieży, poprawianiu funkcjonowania rodziny, poprawianiu funkcjonowania osób zaburzonych psychicznie, poprawianiu funkcjonowania osób i rodzin z problemem alkoholowym. 					
Udzielanie pomocy finansowej, rzeczowej					
CUS udziela pomocy materialnej na podstawie przepisów tj.:					
<ul style="list-style-type: none"> ✓ ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, ✓ ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, ✓ ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych, ✓ ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne, ✓ ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, ✓ ustawy z dnia 07 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ✓ ustawy z dnia 04 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, ✓ ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, ✓ ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, ✓ ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny ✓ programy rządowe 	Mieszkańcy Gminy Bukowsko	Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	W zależności od zgłaszanych potrzeb	Środki własne gminy/ dotacje z budżetu państwa	
Punkt Informacyjno-Konsultacyjny					
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Poradnictwo psychologiczne (poradnictwo psychologiczne indywidualne, poradnictwo psychologiczne dla dzieci i młodzieży, psychoterapia dla dzieci i młodzieży). ✓ Poradnictwo dotyczące przeciwdziałania przemocy i terapia uzależnień. ✓ Terapia specjalistyczna ds. przemocy w rodzinie i przeciwdziałania alkoholizmowi, psycholog. ✓ Terapia z osobą stosującą przemoc oraz/ lub osobą doświadczającą 	Mieszkańcy Gminy Bukowsko	Wniosek o objęcie usługami społecznymi oraz oświadczenie o spełnieniu warunków do korzystania z usług osoby zainteresowanej albo opiekuna prawnego, opiekuna faktycznego lub	W zależności od zgłaszanych potrzeb	Środki własne gminy / zakres interwencji EFS / dotacje z budżetu państwa	

<p>przemocy.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Wsparcie rodziny w procesie powrotu dziecka do rodziny biologicznej oraz pomoc rodzinom zagrożonym przemieszczeniem małoletniego dziecka do placówki wychowawczej. ✓ Terapia rodzin. ✓ Doradztwo zawodowe (indywidualne i grupowe). Coaching. ✓ Mediacje ✓ Poradnictwo grupowe i indywidualne (np. mediacje, konsultacje psychologiczne, prawne, poradnictwo zawodowe) 		przed-stawiciela ustawowego		
Kontynuowanie funkcjonowania Placówek Wsparcia Dziennego w Nowotańcu, Pobiednie, Tokarni (ewentualnie utworzenie placówek w innych lokalizacjach według potrzeb).				
<p>Poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży, a także zagospodarowanie ich czasu wolnego. Zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego.</p> <p>Placówki Wsparcia Dziennego prowadzone są w formie opiekuńczej na podstawie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. 2. Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej 3. Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi 4. Statutu placówki 5. Regulaminu placówki. <p>Świetlice są placówkami wsparcia dziennego dla dzieci w wieku od 3 do 15 lat. Świetlice działają na rzecz mieszkańców Gminy Bukowsko. Pobyt w Świetlicach jest nieodpłatny i dobrowolny.</p> <p>Pod opieką jednego wychowawcy, w tym samym czasie, może przebywać nie więcej niż 5 dzieci. Świetlice mogą być również finansowane z innych środków dozwolonych przepisami prawa. Świetlice funkcjonują przez cały rok kalendarzowy w dni robocze, średnio 1,5 godziny dziennie, w godzinach dostosowanych do potrzeb dzieci i rodziców. Świetlice może pracować nieregularnie w soboty lub niedziele w przypadku organizowania wycieczek. Czas, formy i zakres pracy placówki określa harmonogram pracy placówki, szczególnie weryfikowany na bieżąco w okresie ferii i wakacji.</p>	<p>Dzieci w wieku od 3 do 15 lat.</p>	<p>Wniosek o objęcie usługami społecznymi oraz oświadczenie o spełnieniu warunków do korzystania z usług osoby zainteresowanej albo opiekuna prawnego</p>	<p>W zależności od zgłaszanych potrzeb</p>	<p>Środki własne gminy / zakres interwencji EFS / dotacje z budżetu państwa</p>

<p>Cel i zadania Świetlic:</p> <p>1. Celem działania Świetlic jest wspieranie rodziny poprzez objęcie dzieci działaniami wychowawczymi, opiekuńczymi i edukacyjnymi, w celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu.</p> <p>2. Świetlice zapewniają w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ pomoc w nauce, ✓ organizowanie dzieciom czasu wolnego, ✓ rozwój zainteresowań, ✓ rozwój inicjatyw i przedsiębiorczości, ✓ rozwijanie kultury osobistej dzieci, ✓ rozwój umiejętności interpersonalnych, ✓ rozwój umiejętności uczenia się, ✓ współpraca z rodzinami dzieci, ✓ wspomaganie rozwoju dzieci, ✓ budowanie i wzmocnianie zasobów personalnych dzieci, ✓ kształtowanie prospołecznych postaw, ✓ edukacja i wsparcie dla rodzin, ✓ rozwój kompetencji informatycznych, ✓ rozwój świadomości i ekspresji kulturalnej <p>uczenie poszanowania tradycji i ciągłości kulturowej.</p>			
<p>Do zadań Świetlic należy:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ prowadzenie zajęć wychowawczo – opiekuńczych oraz edukacyjnych, ✓ utrzymywanie kontaktów z rodziną dziecka, pracownikami socjalnymi, w celu rozpoznania środowiska dziecka rodzinnego oraz pomoc w rozwiązywaniu problemów rodziny, ✓ organizowanie czasu wolnego, rozwój zainteresowań, organizowanie zabaw i zajęć sportowych <p>Świetlica może organizować zajęcia kompensacyjne, terapeutyczne i inne wynikające z potrzeb wychowanków oraz możliwości finansowych.</p> <p>W celu realizacji zadań Świetlice organizują:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ warsztaty tematyczne, 			

<ul style="list-style-type: none"> ✓ warsztaty edukacyjne z zakresu kultury i sztuki, ✓ wyjazdy edukacyjne, ✓ wyposażenie w przedmioty potrzebne do zajęć. <p>W celu realizacji zadań Świetlice współpracują z organami samorządowymi oraz instytucjami, które prowadzą działalność w obszarze pomocy dziecku i rodzinie a także organizacjami pozarządowymi, środowiskami naukowymi, osobami fizycznymi i innymi osobami prawnymi.</p>				
Kontynuowanie funkcjonowania Świetlicy Socjoterapeutycznej - Placówka Wsparcia Dziennego „W Krainie Narni” w Nadolanach				
<p>Świetlica Socjoterapeutyczna - Placówka Wsparcia Dziennego „W Krainie Narni” w Nadolanach działa na podstawie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. 2. Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej 3. Ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. 4. Statutu placówki. 5. Regulaminu placówki. <p>Świetlica Socjoterapeutyczna jest placówką wsparcia dziennego dla dzieci w wieku od 3 do 15 lat. Świetlica działa na rzecz mieszkańców Gminy Bukowsko.</p> <p>Pobyt w Świetlicy jest nieodpłatny i dobrowolny. Pod opieką jednego wychowawcy, w tym samym czasie, może przebywać nie więcej niż 15 dzieci. Świetlica może być również finansowana z innych środków dozwolonych przepisami prawa.</p> <p>Świetlica funkcjonuje 3 razy w tygodniu w dni robocze od poniedziałku do piątku, w godzinach dostosowanych do potrzeb dzieci i rodziców.</p> <p>Świetlica może pracować nieregularnie w soboty lub niedziele w przypadku organizowania wycieczek.</p> <p>Cel i zadania Świetlicy:</p> <p>Celem działania Świetlicy jest wspieranie rodziny poprzez objęcie dzieci działaniami wychowawczymi, opiekuńczymi i edukacyjnymi, w celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu.</p>	<p>dzieci w wieku od 3 do 15 lat.</p>	<p>Wniosek o objęcie usługami społecznymi oraz oświadczenie o spełnieniu warunków do korzystania z usług osoby zainteresowanej albo opiekuna prawnego</p>	<p>W zależności od zgłaszanych potrzeb</p>	<p>Środki własne gminy / zakres interwencji EFS / dotacje z budżetu państwa</p>

<p>Świetlica zapewnia w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, spotkania grupowe prowadzone przez Kierownika/wychowawcę świetlicy; ✓ spotkania indywidualne tematyczne z logopeda, ze szczególnym uwzględnieniem takich zagadnień jak: najczęściej występujące zaburzenia mowy; kiedy do logopedy – co powinno zaniepokoić rodzica; ćwiczenia narządów mowy i zabawy rozwijające słownictwo i słuch; jak postępować by rozwój mowy przebiegał prawidłowo. Spotkanie indywidualne w dowolnych godzinach uzgodnionych z Odbiorcą usługi; ✓ realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię, według potrzeb dzieci korzystających ze świetlicy; ✓ usługę psychologa dziecięcego mającą na celu umożliwienie Odbiorcy usługi odzyskanie równowagi emocjonalnej i poczucia wpływu na własne życie, uporządkowania myśli, uspokojenia emocji i podejmowania spójnych działań w trudnych chwilach oraz nauki korzystania ze wsparcia innych, wstępne rozpoznanie i diagnozę problemu, przedstawienie propozycji pomocy, udzielanie porad i konsultacji. Spotkanie indywidualne w dowolnych godzinach uzgodnionych z Odbiorcą usługi; ✓ usługę diagnozy społecznej dziecka i rodziny mającej na celu rozpoznanie tła dysfunkcjonalności jednostki przez analizę indywidualnych cech i warunków funkcjonowania rodziny. Dobra znajomość środowiska przez pracowników socjalnych i stała współpraca z instytucjami działającymi w sferze wspierania rodziny oraz środowiskiem lokalnym, umożliwiają dotarcie do wszystkich rodzin przeżywających trudności i udzielenie im pomocy, jakiej potrzebują. Spotkanie indywidualne w dowolnych godzinach uzgodnionych z Odbiorcą usługi <p>Świetlica zapewnia również:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ zapewnia zajęcia wychowawczo – opiekuńcze oraz edukacyjne, pomoc w nauce, ✓ organizowanie dzieciom czasu wolnego, ✓ rozwój zainteresowań, ✓ rozwój inicjatyw i przedsiębiorczości, 			
---	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> ✓ rozwijanie kultury osobistej dzieci, ✓ rozwój umiejętności interpersonalnych, ✓ rozwój umiejętności uczenia się, ✓ współpraca z rodzinami dzieci, ✓ wspomaganie rozwoju dzieci, ✓ budowanie i wzmacnianie zasobów personalnych dzieci, ✓ kształtowanie prospołecznych postaw, ✓ edukacja i wsparcie dla rodzin, ✓ rozwój kompetencji informatycznych, ✓ rozwój świadomości i ekspresji kulturalnej, ✓ uczenie poszanowania tradycji i ciągłości kulturowej. 							
<p>W celu realizacji zadań Świetlica organizuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ warsztaty tematyczne, ✓ warsztaty edukacyjne z zakresu kultury i sztuki, ✓ wyjazdy edukacyjne, ✓ wyposażenie w przedmioty potrzebne do zajęć. 							
<p>Usługa kulturalna</p>							
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Działania z zakresu kultury – umożliwiające dzieciom i młodzieży dostęp do instytucji kultury , w tym kina, teatru, muzeum etc. ✓ Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej na terenie Gminy. ✓ Organizowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży, rozwijanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego przez uczniów. ✓ Organizowanie wydarzeń kulturalnych na terenie sołectw (np. festynów, pikników rodzinnych, spotkań integracyjnych, międzypokoleniowych) ✓ Organizowanie i inspirowanie udziału mieszkańców w imprezach i spotkaniach ✓ o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym, sportowym, ekologicznym i turystycznym. 	<p>Mieszkańcy Gminy Bukowsko</p>	<p>Wniosek o objęcie usługami społecznymi oraz oświadczenie o spełnieniu warunków do korzystania z usług osoby zainteresowanej albo opiekuna prawnego</p>	<p>W zależności od zgłaszanych potrzeb</p>	<p>Środki własne gminy / zakres interwencji EFS / dotacje z budżetu państwa</p>			

Działania na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (doradztwo zawodowe, kursy, szkolenia)				
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Usługi z zakresu reintegracji społeczno-zawodowej (doradztwo zawodowe indywidualne i grupowe) ✓ Kursy i szkolenia dla osób bezrobotnych i nieaktywnych o niskich kompetencjach społecznych 	Mieszkańcy Gminy Bukowsko	Wniosek o objęcie usługami społecznymi oraz oświadczenie o spełnieniu warunków do korzystania z usług osoby zainteresowanej albo opiekuna prawnego	W zależności od zgłaszanych potrzeb	Zakres interwencji EFS Środki własne gminy

PAKIET DLA SENIORÓW I OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI					
Nazwa i zakres usługi	Odbiorcy usługi	Tryb kwalifikowania	Liczba godzin usług	Źródło finansowania	
Wsparcie specjalistyczne i indywidualne dla seniorów					
<ul style="list-style-type: none">✓ poradnictwo psychologiczne✓ terapia rodzinna✓ poradnictwo prawne✓ logopeda✓ neurologopeda.	Mieszkańcy Gminy Bukowsko	Wniosek o objęcie usługami społecznymi oraz oświadczenie o spełnieniu warunków do korzystania z usług osoby zainteresowanej albo opiekuna prawnego	W zależności od zgłaszanych potrzeb	Środki własne gminy / zakres interwencji EFS / dotacje z budżetu państwa	
Kontynuowanie działalności Klubu Seniora + w Tokarni oraz poszerzenie i rozwijanie jego oferty.					
<ul style="list-style-type: none">✓ Zapewnienie wsparcia seniorom – osobom nieaktywnym zawodowo w wieku 60 lat i więcej – poprzez umożliwienie im korzystania z oferty na rzecz społecznej aktywności, a także obejmującej usługi w zakresie aktywności ruchowej lub kinezyterapii, oferty edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej i opiekuńczej – w zależności od potrzeb stwierdzonych w środowisku lokalnym.✓ Poszerzenie oferty wsparcia w już istniejącym klubie seniora.	Mieszkańcy Gminy Bukowsko w wieku 60+	Wniosek o objęcie usługami społecznymi oraz oświadczenie o spełnieniu warunków do korzystania z usług osoby zainteresowanej albo opiekuna prawnego	W zależności od zgłaszanych potrzeb	Środki własne gminy / zakres interwencji EFS / dotacje z budżetu państwa	
Ułatwianie dostępu do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny.					
Ułatwianie dostępu do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze dla osób z niepełnosprawnościami poprzez utworzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego na terenie gminy Bukowsko, zajęcia rehabilitacyjne. Doradztwo i treningi w zakresie obsługi sprzętu rehabilitacyjnego w warunkach domowych.	Mieszkańcy Gminy Bukowsko w wieku 60+, osoby z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunowie	Wniosek o objęcie usługami społecznymi oraz oświadczenie o spełnieniu warunków do korzystania z usług osoby zainteresowanej albo opiekuna prawnego	W zależności od zgłaszanych potrzeb	Środki własne gminy / zakres interwencji EFS / dotacje z budżetu państwa	

Wzrost poziomu opieki nad osobami starszymi i osobami z niepełnosprawnościami.				
<ul style="list-style-type: none">✓ Podjęcie działań umożliwiających wdrożenie innowacyjnych form opieki i pomocy w miejscu zamieszkania jak m.in. projekt systemu teleopieki, domowej opieki medycznej i rehabilitacyjnej	Mieszkańcy Gminy Bukowsko w wieku 60+ osoby z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunowie	Wniosek o objęcie usługami społecznymi oraz oświadczenie o spełnieniu warunków do korzystania z usług osoby zainteresowanej albo opiekuna prawnego	W zależności od zgłaszanych potrzeb	Środki własne gminy / zakres interwencji EFS / dotacje z budżetu państwa
Poprawa warunków życia i funkcjonowania osób starszych, długotrwale lub ciężko chorych. Częściowe odciążenie opiekunów nieformalnych osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami.				
<ul style="list-style-type: none">✓ Rozwój usług społecznych na rzecz rodzin i osób sprawujących funkcję opiekuna osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność m.in. szkoleniowe dla opiekunów nieformalnych, opieka wytechniowa, usługi opieki krótkoterminowej, grupy wsparcia, zajęcia praktyczne oraz wymiana doświadczeń.✓ Kompleksowe wparcie osób starszych i potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność, w tym wsparcie działań zapobiegających umieszczaniu w placówkach całodobowych poprzez zwiększenie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych świadczonych w środowisku lokalnym m.in. usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze, poradnictwo specjalistyczne, asystent osoby niepełnosprawnej, usługi transportowe, dowożenie posiłków, usługi sąsiedzkie, opieka wytechniowa, usługi opieki krótkoterminowej, teleopieka.✓ Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kandydatów oraz personelu w zakresie świadczenia usług w środowisku	Mieszkańcy Gminy Bukowsko w wieku 60+ osoby z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunowie	Wniosek o objęcie usługami społecznymi oraz oświadczenie o spełnieniu warunków do korzystania z usług osoby zainteresowanej albo opiekuna prawnego	W zależności od zgłaszanych potrzeb	Środki własne gminy / zakres interwencji EFS / dotacje z budżetu państwa
Rozwój dziennych form pobytu dla osób starszych i potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.				
<ul style="list-style-type: none">✓ Zwiększenie miejsc w dziennych klubach dla osób starszych.✓ Rozwój dziennych form pobytu dla osób starszych i potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność np.: dzienne domy opieki, dzienne ośrodki	Mieszkańcy Gminy Bukowsko w wieku 60+ osoby z niepełnosprawnościami	Wniosek o objęcie usługami społecznymi oraz oświadczenie o spełnieniu warunków	W zależności od zgłaszanych potrzeb	Środki własne gminy / zakres interwencji EFS / dotacje z budżetu

wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami, dzienne domy pobytu, kluby seniora.	oraz ich opiekunowie	do korzystania z usług osoby zainteresowanej albo opiekuna prawnego		państwa
Zwiększenie jakości funkcjonowania społecznego, osób niewymagających całodobowej opieki.				
✓ Wsparcie w zakresie tworzenia i funkcjonowania mieszkań o charakterze chronionym i wspomagającym dla osób starszych, wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz osób z niepełnosprawnościami z pakietem usług..	Mieszkańcy Gminy Bukowsko w wieku 60+ osoby z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunowie	Wniosek o objęcie usługami społecznymi oraz oświadczenie o spełnieniu warunków do korzystania z usług osoby zainteresowanej albo opiekuna prawnego	W zależności od zgłaszanych potrzeb	Zakres interwencji EFS Środki własne gminy Budżet Państwa
Wsparcie samodzielnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami oraz zapewnienie im specjalistycznej opieki.				
✓ Włączenie usług transportowych (np. door to door) dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami, do oferty usług społecznych.	Mieszkańcy Gminy Bukowsko w wieku 60+ osoby z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunowie	Wniosek o objęcie usługami społecznymi oraz oświadczenie o spełnieniu warunków do korzystania z usług osoby zainteresowanej albo opiekuna prawnego	W zależności od zgłaszanych potrzeb	Zakres interwencji EFS Środki własne gminy Budżet Państwa
✓ Zapewnienie profesjonalnego wsparcia osobom z niepełnosprawnościami poprzez kontynuowanie funkcjonowanie asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej.				
✓ Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych, usług sąsiedzkich oraz specjalistycznych usług opiekuńczych, a także usługi opieki krótkoterminowej.				

Warunki i tryb kwalifikowania osób zainteresowanych do korzystania z usług społecznych określonych w programie

Osoby chcące skorzystać z usług społecznych założonych w Programie Usług Społecznych muszą spełnić warunek dopuszczający tj. być mieszkańcem gminy Bukowsko. Przez mieszkańca gminy Bukowsko należy rozumieć obywatela polskiego lub cudzoziemca, który ma miejsce zamieszkania i przebywa (z zamiarem stałego pobytu) na terenie gminy Bukowsko. Warunkiem skorzystania z usług społecznych jest wystąpienie co najmniej jednej z potrzeb w ramach obszarów, jakie określa Katalog Usług Społecznych.

Kwalifikowanie osób zainteresowanych do korzystania z usług społecznych określonych w programie usług społecznych, odbywać się będzie za pośrednictwem Centrum Usług Społecznych, na wniosek osoby zainteresowanej, jej przedstawiciela ustawowego albo opiekuna faktycznego, w sposób ciągły i zgodnie z kolejnością zgłoszeń.

Tryb zakwalifikowania do korzystania z usług społecznych składa się z następujących etapów:

1. Złożenie przez Wnioskodawcę formularza wraz z oświadczeniami o spełnieniu określonych w Programie warunków do korzystania z usług społecznych. Dokumenty składa się do CUS w Bukowsku, 38-505 Bukowsko 290 (budynek Urzędu Gminy Bukowsko).
2. Rozpoznanie przez Koordynatora Indywidualnych Planów Usług Społecznych indywidualnych potrzeb Wnioskodawcy. Rozpoznanie może obejmować zwrócenie się do Wnioskodawcy o udokumentowanie spełniania przez niego określonych w programie warunków niezbędnych do zakwalifikowania, w tym informacji o sytuacji życiowej, zdrowotnej, rodzinnej i materialnej.
3. W przypadku potrzeby koordynacji usług społecznych określonych w programie lub programach usług społecznych, które mają być udzielane osobie zainteresowanej w okresie nie krótszym niż 3 miesiące Koordynator Indywidualnych Planów Usług Społecznych opracowuje Indywidualny Plan Usług Społecznych.
4. Zatwierdzenie Indywidualnego Planu Usług Społecznych przez Dyrektora Centrum Usług Społecznych lub Organizatora Usług Społecznych na podstawie upoważnienia.
5. KIPUS może nie zakwalifikować Wnioskodawcy do usług społecznych w sytuacji ograniczeń i limitów wynikających z budżetu przewidzianego na realizację Programu lub wskutek niespełnienia warunków określonych w programie niezbędnych do

zakwalifikowania. W takiej sytuacji Wnioskodawca otrzymuje decyzję administracyjną o niezakwalifikowaniu do usługi podpisaną przez Dyrektora Centrum Usług Społecznych lub upoważnionego Organizatora Usług Społecznych.

Pozostałe warunki i różne tryby kwalifikowania są zdeterminowane specyfiką usługi. Większość usług jest klasyfikowana przez Koordynatorów Indywidualnych Planów Usług Społecznych, jako element Indywidualnych Planów Usług Społecznych.

Indywidualne Plany Usług Społecznych (IPUS) są opracowywane w siedzibie Centrum. Jednakże według potrzeb mieszkańców gminy, Koordynator IPUS tworzy je również w siedzibach placówek wsparcia dziennego, szkołach a nawet w miejscu zamieszkania odbiorcy usługi. Każda osoba traktowana jest indywidualnie.

Rozpoznanie indywidualnych potrzeb obejmuje rozmowę z wnioskodawcą mającą na celu:

- 1) przedstawienie przez wnioskodawcę potrzeb w zakresie usług społecznych;
- 2) ustalenie rodzaju usług społecznych, z których korzysta osoba zainteresowana, oraz form i trybu korzystania z tych usług;
- 3) ocenę zasadności i możliwości udzielenia osobie zainteresowanej usług społecznych objętych wnioskiem oraz podjęcia działań wspierających osobę zainteresowaną, z uwzględnieniem wniosków wynikających z rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych;
- 4) poinformowanie o opłacie za usługi społeczne określone w programie usług społecznych, osobach uprawnionych do uzyskania ulg w opłacie za usługi społeczne i wysokości tych ulg.

Na podstawie rozpoznania indywidualnych potrzeb koordynator indywidualnych planów usług społecznych, w uzgodnieniu z wnioskodawcą, opracuje indywidualny plan usług społecznych, wskazujący usługi społeczne odpowiadające na potrzeby osoby zainteresowanej określone w programie lub programach usług społecznych.

Elementy indywidualnego planu usług społecznych:

- 1) wskazanie usług społecznych, określonych w programie lub programach usług społecznych, odpowiadających na potrzeby osoby zainteresowanej;

- 2) sposób realizacji indywidualnego planu usług społecznych, w szczególności wskazanie harmonogramu realizacji usług społecznych, podmiotów wykonujących te usługi oraz miejsca ich wykonywania. Indywidualny plan usług społecznych opracowuje się w terminie nie dłuższym niż 30 dni od dnia wystąpienia z wnioskiem, na okres niezbędny do realizacji usług społecznych wynikających z rozpoznania indywidualnych potrzeb, nie dłużej jednak niż na rok.

Indywidualny plan usług społecznych jest zatwierdzany przez dyrektora centrum.

Indywidualny plan usług społecznych może być aktualizowany przez koordynatora indywidualnych planów usług społecznych, w uzgodnieniu z wnioskodawcą, w szczególności w przypadku zmiany potrzeb osoby korzystającej z usług społecznych lub przyjęcia przez gminę nowego programu usług społecznych.

Po zakończeniu realizacji indywidualnego planu usług społecznych koordynator indywidualnych planów usług społecznych przeprowadzi z osobą objętą indywidualnym planem usług społecznych rozmowę podsumowującą realizację planu, na podstawie której sporządzi opis przebiegu i rezultatów tego planu. Opis zostanie dołączony do akt sprawy.

Wysokość opłat za usługi społeczne, osoby uprawnione do uzyskania ulg w opłacie za usługi społeczne i wysokość tych ulg w opłacie

Priorytetem Centrum Usług Społecznych w Bukowsku jest utrzymanie i dalszy rozwój lokalnego systemu usług społecznych, świadczącego kompleksowe, dostępne cenowo usługi dla ogółu mieszkańców poprzez:

- prowadzenie bazy usług społecznych, świadczonych lub organizowanych przez CUS,

- podtrzymanie dotychczasowej oferty usług społecznych wraz z dokonaniem odpowiednich korekt,
- pozostawieniem możliwości zwiększenia wymiaru świadczonych usług i/lub wprowadzania nowych usług, jak również wprowadzenia odpłatności za niektóre usługi społeczne,
- gromadzenie przez CUS i przekazywanie mieszkańcom informacji na temat aktualnej oferty usług, prowadzonych przez różne podmioty lokalne.

Część usług społecznych świadczona będzie bezpłatnie, a część będzie odpłatna. Informacja o oferowanych usługach udostępniana będzie na stronie internetowej CUS. Wskazanie osób uprawnionych do uzyskania ulg w opłacie za usługi społeczne i wysokość tych ulg w opłacie regulować będą odrębne uchwały rady gminy.

Usługi odpłatne świadczone w ramach CUS to m.in:

- usługi opiekuńcze,
- usługi sąsiedzkie,
- kierowanie do domów pomocy społecznej,
- pobyt w Klubie „Senior+”.

Do określenia odpłatności za te usługi stosuje się obowiązujące uchwały Rady Gminy Bukowsko, zgodnie z którymi ustalona jest wysokość odpłatności, ulg oraz szczegółowy tryb przyznawania usług lub wymogi ustawowe.

Usługi nieodpłatne w ramach CUS to m.in:

- praca socjalna
- asystentura
- uczestnictwo w placówkach wsparcia dziennego, w tym placówce socjoterapeutycznej
- korzystanie z poradnictwa w Punkcie Informacyjno Konsultacyjnym
- organizowanie społeczności lokalnej
- wynikające z programów rządowych (np.: teleopieka, asystent osobisty osoby z niepełnosprawnościami, opieka wytechnieniowa, inne zgodne z założeniami programów)

W przypadku uruchomienia dodatkowych usług społecznych tryb przyznawania, zasady odpłatności wynikać będą z obowiązujących przepisów prawa bądź podjętych uchwał rady gminy.

Źródłami finansowania w/w celów będą:

- **Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027**
- **Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027**

Priorytet 7. KAPITAŁ LUDZKI GOTOWY DO ZMIAN, Cel szczegółowy 4(k) (EFS+)
Zwiększenie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej, modernizacja systemów socjalnych, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji, poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej.

Priorytet 8. KAPITAŁ LUDZKI GOTOWY DO ZMIAN, Cel szczegółowy 4(k) (EFS+)
Zwiększenie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej, modernizacja systemów socjalnych, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji, poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej.

Priorytet 5. PRZYJAZNA PRZESTRZEŃ SPOŁECZNA, Cel szczegółowy 4(iii)
Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne.

- **Środki Ministerialne** (programy i projekty).
- **Środki Województwa Podkarpackiego** (Wojewódzki Program Pomocy społecznej na lata 2016 - 2023).
- **Środki Województwa Podkarpackiego** (Wojewódzki Program na Rzecz Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania Ich Wykluczeniu Społecznemu na lata 2021-2030).
- **Środki własne gminy.**
- **Odpłatności za usługi od mieszkańców gminy.**

Szczegółowe finansowanie działalności Centrum Usług Społecznych w Bukowsku i usług społecznych świadczonych dla lokalnej społeczności wynikać będzie z rocznych uchwał budżetowych Gminy Bukowsko.

Sposób dokumentowania spełnienia warunków oraz uprawnień do uzyskania ulg w opłacie

Podstawowe dokumenty osoby ubiegającej się o usługi społeczne:

- wniosek do CUS
- oświadczenie o wyrażeniu zgody na przetwarzanie danych osobowych
- klauzula informacyjna.

Dodatkowym dokumentem potwierdzającym spełnienie warunków do korzystania z usług i ulg będzie:

- oświadczenie o spełnianiu określonych w Programie warunków do korzystania z tych usług oraz uprawnieniu do ulg w opłacie za usługi złożone przez wnioskodawcę pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń.

Wzory dokumentów będą załącznikami do Zarządzenia Dyrektora Centrum Usług Społecznych w Bukowsku w sprawie wprowadzenia wzoru Indywidualnego Planu Usług Społecznych.

Zgodnie z art. 36 ust. 3 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, CUS może zwrócić się do wnioskodawcy o udokumentowanie spełniania warunków niezbędnych do zakwalifikowania, w tym informacji o sytuacji życiowej, zdrowotnej, rodzinnej i materialnej oraz uprawnień do ulg w opłacie za usługi.

Kwalifikowanie następuje z uwzględnieniem ograniczeń i limitów wynikających z budżetu przewidzianego na realizację Programu.

Dane osobowe niezbędne do zakwalifikowania osób zainteresowanych do korzystania z usług społecznych określonych w programie

Zasady przetwarzania danych osobowych przez CUS określa art. 50 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług przez centrum usług społecznych.

Zakres danych osobowych niezbędnych do kwalifikowania osób zainteresowanych do korzystania z usług społecznych dotyczy podstawowego zakresu danych oraz dodatkowego zakresu danych wynikających z realizacji usługi i dotyczy kwalifikowania poszczególnych grup odbiorców do usług społecznych. Ponadto każdy korzystający z usług społecznych zobowiązany jest do zapoznania się z klauzulą informacyjną oraz oświadczeniem z zakresu przetwarzania danych osobowych wynikających z Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) [Dz. Urz. UE L 119 z 4.05.2016]. Zakres danych został przedstawiony z uwzględnieniem realizacji usług społecznych na:

- ✓ Imię Nazwisko
- ✓ Płeć
- ✓ Adres zamieszkania
- ✓ Miejsce zamieszkania/ adres do korespondencji
- ✓ PESEL
- ✓ Numer telefonu/ adres e-mail
- ✓ Wykształcenie
- ✓ Osoba należąca do mniejszości narodowej lub etnicznej, migrant, osoba obcego pochodzenia
- ✓ Osoba bezdomna lub tknięta wykluczeniem z dostępu do mieszkań
- ✓ Osoba w innej niekorzystnej sytuacji społecznej
- ✓ Osoba z niepełnosprawnościami
- ✓ Sytuacja osoby na rynku pracy
- ✓ Zawód

Organizacja programu usług społecznych oraz etapy jego realizacji

1) Organizatorem programu usług społecznych jest Centrum Usług Społecznych w Bukowsku, którego zadaniem będzie:

- ✓ opracowywanie niezbędnych dokumentów w celu realizacji usług społecznych,
- ✓ koordynacja, udział w realizacji, monitoring Programu Usług Społecznych,
- ✓ wsparcie merytoryczne w zakresie realizacji programu usług społecznych przez
- ✓ wykonawców,
- ✓ wyszukiwanie i włączanie jak największej liczby podmiotów mogących realizować usługi społeczne na rzecz mieszkańców.

2) Wykonawcą usług społecznych założonych w programie będą:

- ✓ jednostki organizacyjne Gminy, w tym Centrum Usług Społecznych w Bukowsku, organizacje pozarządowe lub podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U.z 2023 r. poz. 571), wyłonione na podstawie tej ustawy,
- ✓ Podmioty wyłonione na podstawie ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U z 2023 r. poz. 1605, 1720).

3) Etapy realizacji Programu Usług Społecznych:

ETAPY REALIZACJI PROGRAMU USŁUG SPOŁECZNYCH		
Etap	Podjęmowane działania	Termin realizacji
Etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Gminy Bukowsko w sprawie przyjęcia Programu Usług Społecznych na lata 2024 – 2026. Usługi społeczne ujęte w w/w Programie świadczone/realizowane będą bezpłatnie w okresie realizacji projektu. W okresie trwałości, tj. 3 lata po jego zakończeniu powyższe usługi mogą być częściowo odpłatne.	I kwartał 2024 r.
Etap II	Koordinowanie realizacji działań związanych z wdrożeniem Programu Usług Społecznych w tym: przygotowanie dokumentacji związanej z wyłonieniem potencjalnych wykonawców i zleceniem usług, zlecenie usług społecznych, realizacja usług społecznych.	II kwartał 2024 r.
Etap III	Monitorowanie realizacji Programu Usług Społecznych. Analiza poziomu osiągnięcia mierników efektywności.	Na koniec każdego kwartału roku w latach 2024 - 2026
Etap IV	Przygotowanie informacji z realizacji Programu Usług Społecznych – zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych oraz udostępnienie jej na stronach Biuletynu Informacji Publicznej Gminy Bukowsko i CUS	Do 31.12.2026 r.

Sposób monitorowania i oceny programu usług społecznych oraz mierniki jego realizacji.

Realizacja Programu Usług Społecznych podlega monitorowaniu w terminach określonych w części dotyczącej organizacji Programu, w tym etapów jego realizacji. Monitorowanie polegało będzie w szczególności na analizie danych ilościowych (dane sprawozdawcze), jakościowych (ankiety, rozmowy) i finansowych gromadzonych w trakcie realizacji Programu.

Opis wskaźników i sposobu pomiaru:

1) wskaźniki ilościowe:

- ✓ liczba osób korzystających z usług społecznych; sposób pomiaru: wewnętrzna ewidencja wniosków/kwalifikacji;
- ✓ liczba usług społecznych określonych w katalogu usług; sposób pomiaru: Program Usług Społecznych;
- ✓ liczba zrealizowanych usług; sposób pomiaru: wewnętrzna ewidencja wniosków/kwalifikacji;
- ✓ liczba podmiotów realizujących usługi społeczne; sposób pomiaru: ewidencja zawartych umów/porozumień/zleceń;
- ✓ liczba partnerstw/porozumień międzysektorowych zawartych w związku z realizacją Programu Usług Społecznych; sposób pomiaru: ewidencja zawartych umów/porozumień;
- ✓ liczba indywidualnych planów usług społecznych; sposób pomiaru: ewidencja indywidualnych planów usług społecznych;
- ✓ liczba działań wspierających; sposób pomiaru: ewidencja działań/wydarzeń.

2) wskaźniki jakościowe realizowanych usług (w tym spełnianie standardów):

- ✓ poziom zadowolenia odbiorców usług; sposób pomiaru: ankieta zadowolenia;
- ✓ terminowość wykonanych usług; sposób pomiaru: ankieta;
- ✓ kompetencje osób realizujących usługi; sposób pomiaru: ankieta;
- ✓ dostępność usług w zakresie odpowiadającym potrzebom mieszkańców; sposób pomiaru: ankieta;
- ✓ czytelność i dostosowanie procedur udzielania usług, sposób pomiaru: ankieta.

Po zakończeniu realizacji Programu Usług Społecznych sporządzona zostanie informacja z realizacji Programu. Informacja udostępniana jest na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Gminy Bukowsko oraz na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Centrum. Zakres informacji określa art. 6 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych.

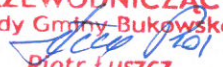
Budżet programu oraz źródła jego finansowania

Budżet programu w zakresie usług społecznych będzie finansowany ze środków własnych gminy, dotacji z budżetu państwa, środków unii europejskiej.

Planuje się następującą wysokość środków finansowych na usługi społeczne w poszczególnych latach:

- ✓ w 2024 roku: 170.000 zł
- ✓ w 2025 roku: 300.000 zł
- ✓ w 2026 roku: 300.000 zł

Dokładną kwotę środków przeznaczonych na finansowanie usług opiekuńczych wykazywać będą przyjmowane przez radę gminy roczne budżety.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy Bukowsko

Piotr Łuszcz